

Πού πάει η Αριστερά

ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ — πού πάει η Αριστερά — απαντούν σήμερα ο Μανώλης Γ. Δρεττάκης, ανεξάρτητος βουλευτής στο χώρο της Αριστεράς και καθηγητής της ΑΣΟΕΕ, και ο Γιάννης Τούντας της «Κίνησης των 18». Τα ερωτήματά μας:

1 Πώς βλέπετε την «ταυτότητα» της ελληνικής Αριστεράς, που βέβαια, δεν είναι ενιαία, αλλά και την προοπτική της, όπως διαγράφεται την τελευταία δεκαετία του 20ού αιώνα;

ΜΑΝΟΛΗΣ ΔΡΕΤΤΑΚΗΣ

Μόνο με τον πόλο της Αριστεράς η διέξοδος από το δικομματισμό

Ο Μανώλης Δρεττάκης απάντησε ως εξής στα ερωτήματα της «Αυγής»:

1 Πρώτα απ' όλα θα ήθελα να σημειώσω ότι η έρευνα της «Αυγής» κάτω από το γενικό ερώτημα «ΠΟΥ ΠΑΕΙ Η ΑΡΙΣΤΕΡΑ;» «είναι εξαιρετικά επίκαιρη γιατί το 1987 είναι, σίγουρα, το έτος της Αριστεράς.

Πρώτα απ' όλα το 1987 είναι ο δεύτερος χρόνος εφαρμογής από το ΠΑΣΟΚ μιας πολιτικής λιτότητας χωρίς ανάπτυξη, μιας πολιτικής για την οποία, σύμφωνα με όσα γράφτηκαν στον Τύπο στις 14.12.86, μέλος της Κ.Ε. και ηγετικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ, έθεσε το εξής πολύ εύγλωτο ερώτημα στην 20ή Σύνοδο της Κ.Ε. στις 13.12.86:

«Ποια θα ήταν η διαφορετική πολιτική που θα ακολουθούσε μια δεξιά κυβέρνηση, σε σχέση με τη δική μας;»

«Βρισκόμαστε, δηλαδή, σε μια περίοδο στην οποία εφαρμόζεται από το ΠΑΣΟΚ μια πολιτική που — παρά τις όποιες φραστικές διαφοροποιήσεις — είναι, ουσιαστικά, μια δεξιά πολιτική. Μια πολιτική που, αδιαμφισβήτητα, ρίχνει όλα τα βάρη στις πλάτες του λαού. Αρκεί να αναφερθεί εδώ μόνο το γεγονός ότι το 1986, ενώ το εισόδημα των μισθωτών και συνταξιούχων σε σταθερές τιμές μειώθηκε κατά (τουλάχιστον) 7,6%, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν αυξήθηκε κατά 0,5%. Το ερώτημα που γεννιέται είναι: Ποιοι καρπάθηκαν τα όσα έχασαν οι εργαζόμενοι και οι συνταξιούχοι;

Με δοσμένη την προοπτική της παραπέρα χειροτέρευσης της οικονομικής κατάστασης μέσα στο 1987 (αφού, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ίδιας της κυβέρνησης, θα σημειωθεί παραπέρα μείωση του εισοδήματος των μισθωτών και συνταξιούχων της τάξης (τουλάχιστον) του 2,6%, ενώ το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν θα μειωθεί κατά 0,2%) και με το ορατό ενδεχόμενο να ακολουθηθεί μια παρόμοια πολιτική και μετά το 1987, αφού η ΕΟΚ συνιστά (στην έκθεσή της του Οκτωβρίου 1986):

«Το σταθεροποιητικό πρόγραμμα, που στόχο του έχει την αποκατάσταση της ισορροπίας σε κρίσιμους τομείς, θα πρέπει να εφαρμοστεί με αυστηρότητα το 1987. Μακροπρόθεσμα είναι ανάγκη να ακολουθηθεί μια πολιτική προσαρμογής που θα βασιστεί στις προσπάθειες αναδιάρθρωσης της οικονομίας μέσα στα πλαίσια μιας σώφρονος νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής».

Είναι αυτονόητο ότι η συνέχιση του δικομματισμού και η εφαρμογή μιας δεξιάς πολιτικής όχι μόνο δεν πρόκειται να λύσει, αλλά, αντίθετα, θα επιδεινώσει τα προβλήματα των εργαζομένων, των συνταξιούχων και των ανέργων (που ο αριθμός τους,

θα συνεχίσει να αυξάνεται).

Είναι, λοιπόν, σαφές ότι στο 1987 (αλλά, και στα χρόνια που θα ακολουθήσουν) ο ρόλος που καλείται να παίξει η Αριστερά είναι κρίσιμος. Και αυτό γιατί, μόνο αν η Αριστερά μπορεί και αποτελεί ένα τρίτο πόλο συσπείρωσης των προοδευτικών δυνάμεων, είναι δυνατόν να ελπίζουμε ότι θα ξεφύγουμε από το αδιέξοδο του δικομματισμού.

Είναι αλήθεια ότι η Αριστερά στη χώρα μας (αλλά όχι μόνο στη χώρα μας) δεν είναι ενιαία. Ταυτόχρονα, όμως, είναι, νομίζω, γεγονός ότι όταν ο λαός αναφέρεται στην «Αριστερά» έχει υπόψη του για γενική κατεύθυνση στην πολιτική, οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή του τόπου. Αυτή, ακριβώς, η γενική κατεύθυνση αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, την «ενιαία ταυτότητα» της Αριστεράς, που οι διάφοροι πολιτικοί φορείς της πρέπει να θεωρούν πυξίδα στην πορεία και στην πρακτική τους. Είναι η κατεύθυνση που με τόση επιτυχία εξέφρασε στα δύσκολα χρόνια της Εθνικής Αντίστασης το ΕΑΜ.

Οι πολιτικοί φορείς της Αριστεράς είναι σήμερα πολλοί και ο καθένας έχει τη δική του «ταυτότητα».

Ο κυριότερος από τους φορείς αυτούς είναι το ΚΚΕ, το οποίο βρίσκεται στις παραμονές του κρισιμότερου, ίσως, Συνεδρίου του (του 12ου) από την ίδρυσή του. Δεν ξέρω και δεν μπορώ να προβλέψω ποιες θα είναι οι αποφάσεις που θα πάρει το Συνέδριο αυτό που θα γίνει το Μάιο. Εκείνο, όμως, που μπορώ να πω είναι ότι η πορεία του ΚΚΕ θα εξαρτηθεί, σε πολύ μεγάλο βαθμό, από το κατά πόσο οι αποφάσεις αυτές θα αντιμετωπίζονται, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του λαού, τα προβλήματα της Ελλάδας του 1987, μιας Ελλάδας που πρέπει να αποκτήσει μια σταθερή σοσιαλιστική προοπτική τα χρόνια που μας χωρίζουν από το 2000.

Ο δεύτερος σε μέγεθος (ένα μέγεθος, όμως, που δυνητικά, μπορεί να αυξηθεί σημαντικά) φορέας, είναι το ΚΚΕ Εσωτερικού, που — αν το Συνέδριο που θα συνέλθει την άνοιξη το εγκρίνει — θα έχει τον τίτλο ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΡΙΣΤΕΡΑ. Δεν θα ήθελα να κάνω και για το ΚΚΕ Εσωτερικού καμία πρόβλεψη σε ό,τι αφορά τις αποφάσεις του Συνεδρίου του. Πιστεύω, όμως, όταν όσο πιο συμπαγής και μαζικός θα είναι ο νέος πολιτικός φορέας και όσο πιο ξεκάθαρη είναι η αριστερή του «ταυτότητα», τόσο μεγαλύτερη θα είναι η προσφορά του στον τόπο.

Παρά τις διαφορές τους το ΚΚΕ και η ΝΕΑ πιστεύω ότι μπορούν και πρέπει να αρχίσουν, μετά τα συνέδριά τους, ένα γόνιμο και δημιουργικό διάλογο για την κατάρτιση ενός κοινού προγράμματος που θα βάλει τον τόπο σε μια νέα πορεία. Πυξίδα για την

κατάρτιση του κοινού αυτού προγράμματος θα πρέπει να είναι, όπως ανέφερα πιο μπροστά, η αντίληψη που έχουν οι προοδευτικές δυνάμεις του τόπου για την «ενιαία ταυτότητα» της Αριστεράς.

Από το αν και κατά πόσο θα πραγματοποιηθούν τα παραπάνω, θα εξαρτηθεί το:

— Αν θα ενταχθούν ή θα συνεργαστούν με το ένα ή το άλλο κόμμα, ή, αντίθετα.

— Αν θα αδρανοποιηθούν ή θα προχωρήσουν σε συγκρότηση νέων φορέων τα διάφορα μικρότερα κόμματα και κινήσεις, καθώς και οι ανένταχτοι της Αριστεράς.

Φυσικά υπάρχει και ένας μεγάλος αριθμός αριστερών και προοδευτικών μελών ή οπαδών του ΠΑΣΟΚ, τα οποία έρχονται σε ολόένα και μεγαλύτερη σύγκρουση με την ηγετική ομάδα του Κινήματος, η οποία ακολουθεί την πολιτική που προαναφέρθηκε. Αν η ηγετική ομάδα του ΠΑΣΟΚ συνεχίσει την πολιτική αυτή είναι βέβαιο ότι θα απομονωθεί ακόμα περισσότερο και η διαρροή των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων από το ΠΑΣΟΚ θα συνεχιστεί με ταχύτερους ρυθμούς.

Προς τα πού θα κατευθυνθούν οι αποχωρούντες; Αυτό εξαρτάται από όσα προαναφέρθηκαν σχετικά με το ΚΚΕ και τη ΝΕΑ.

2 Στο πρώτο και στο δεύτερο σκέλος του ερωτήματος αυτού δεν έχω να πω τίποτε αφού, όπως είναι γνωστό, είμαι ανεξάρτητος βουλευτής στο χώρο της Αριστεράς και δεν ανήκω σε κανένα κόμμα.

Το τρίτο σκέλος του ερωτήματος νομίζω ότι περιορίζει πολύ το ρόλο και τη σημασία της απλής αναλογικής. Γι' αυτό θα μου επιτρέψετε να αναφερθώ κάπως γενικότερα στο θέμα.

Ο ρόλος του εκλογικού συστήματος στην πορεία του τόπου ήταν, είναι και θα είναι κρίσιμος. Τόσο η ενισχυμένη αναλογική της ΕΡΕ και της ΝΔ όσο και η νέα ενισχυμένη του ΠΑΣΟΚ, είχαν και έχουν ένα και μοναδικό στόχο: Να εμποδίσουν με καλπονοθετικό τρόπο τη δημιουργία ενός τρίτου (αριστερού) πόλου, ο οποίος με τη συνεργασία των πολιτικών κομμάτων του χώρου της Αριστεράς, θα μπορούσε — έχοντας στη Βουλή τον αριθμό των εδρών που ο λαός με την ψήφο του δίνει στα κόμματα αυτά — να παίζει ακριβώς εκείνο το ρόλο που ο λαός περιμένει από την Αριστερά. Αυτό γίνεται — τόσο με την ενισχυμένη αναλογική όσο και με τη νέα ενισχυμένη — με την καταλήστευση (κύρια από το πρώτο κόμμα) των εδρών που ανήκουν στο τρίτο, τέταρτο και τα υπόλοιπα κόμματα. (Έτσι, από τις 161 έδρες που πήρε το ΠΑΣΟΚ στις βουλευτικές εκλογές της 1.6.81 οι 18 ανήκουν στο ΚΚΕ και οι 5 στο ΚΚΕ Εσωτερικού).

3 Πόσο μπορεί να είναι χρήσιμος ο διάλογος μεταξύ των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων; Διαβλέπετε τη δυνατότητα να προκύψουν προγραμματικές προσεγγίσεις;

4 Συχνά γίνεται λόγος για ανοίγματα στην κοινωνία. Τι ακριβώς εννοείτε; Πρακτικά πού μπορεί να οδηγήσει;

5 Πώς βλέπετε το πρόβλημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Διαβλέπετε δυνατότητες προσεγγίσεων στις στοχεύσεις των αριστερών και προοδευτικών κομμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο;

Στην έρευνα - διάλογο θα απαντήσει στη συνέχεια ο Πέτρος Ευθυμίου.

Β. Κωνσταντινίδης

γική και πάρει μέρος στον αναγκαίο διάλογο (που οπωσδήποτε, χρειάζεται αρκετό χρονικό διάστημα), για την κατάρτιση του κοινού προγράμματος, θα αποδείξει έμπρακτα ότι αυτό που πραγματικά επιδιώκει είναι η ουσιαστική Αλλαγή και όχι η διαιώνιση της παραμονής του στην εξουσία.

3 ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ στα δύο προηγούμενα ερωτήματα είναι ξεκάθαρο ότι ο διάλογος μεταξύ των αριστερών και προοδευτικών δυνάμεων δεν είναι απλώς χρήσιμος αλλά, θα έλεγα, εθνικά αναγκαίος.

Στην περίπτωση που — παρά την κατηγορηματική απόρριψη της απλής αναλογικής από τον πρόεδρό του στις 13.12.86 — το ΠΑΣΟΚ καθιερώσει έγκαιρα την απλή αναλογική και θελήσει να μετάσχει στον εθνικά αναγκαίο αυτό διάλογο, τότε όλες οι αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις θα πρέπει να πάρουν μέρος στο διάλογο αυτό με στόχο τη διαμόρφωση του κοινού προγράμματος.

Αν, όμως, το ΠΑΣΟΚ — υποτασσόμενο στη θέληση του προέδρου του — επιμένει στην απόσπασή μας κλεμμένης, πάλι, «αυτοδυναμίας» με το ίδιο ή κάποιο άλλο καλπονοθετικό εκλογικό σύστημα, τότε ο διάλογος, αναγκαστικά, θα περιοριστεί ανάμεσα στο ΚΚΕ, τη ΝΕΑ και τις άλλες προοδευτικές δυνάμεις. Αν ο διάλογος αυτός αρχίσει αμέσως μετά τα συνέδρια των δυο κομμάτων, είμαι βέβαιος ότι — παρά τις υπαρκτές διαφορές — θα υπάρξει ένα πολύ μεγάλο εύρος θεμάτων στα οποία θα προκύψουν προγραμματικές προσεγγίσεις.

Φυσικά θα υπάρξουν και θέματα στα οποία οι προγραμματικές προσεγγίσεις δεν θα είναι δυνατές. Αν τα θέματα αυτά είναι πολύ βασικά — πράγμα πάντοτε η δυνατότητα προσφυγής σε δημοψήφισμα ώστε εκείνος που τελικά θα αποφασίσει — μετά από πλήρη και ισότιμη παρουσίαση των αντιτιθέμενων απόψεων από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης — θα είναι ο λαός.

Όπως είναι γνωστό με βάση το αναθεωρημένο Σύνταγμα (άρθρο 44 παρ. 2):

«Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας προκηρύσσει με διάταγμα δημοψήφισμα για κρίσιμα εθνικά θέματα, ύστερα από απόφαση της απόλυτης πλειοψηφίας του όλου αριθμού των βουλευτών που λαμβάνεται με πρόταση του υπουργικού συμβουλίου».

Αν, κατά συνέπεια, μετά την καθιέρωση της απλής αναλογικής τα κόμματα της Αριστεράς μετέχουν ή στηρίζουν, μια κυβέρνηση, αλλά υπάρχει κάποιο κρίσιμο εθνικό θέμα, στο οποίο δεν συμφωνούν όλα τα κόμματα που μετέχουν ή στηρίζουν την κυβέρνηση, μπορεί να διεξαχθεί — ύστερα από πλήρη και αντικειμενική ενημέρωση — δημοψήφι-

σμα ώστε ο λαός να παίρνει την τελική απόφαση πάνω στο θέμα αυτό.

4 ΟΠΟΙΟΙ ΚΑΝΟΥΝ λόγο για «ανοίγματα στην κοινωνία» παραδέχονται ότι υπάρχουν «στεγανά» ή ό,τι, κατά κάποιον τρόπο, αποκόπηκαν από την κοινωνία. Ο λόγος, δηλαδή, για «ανοίγματα στην κοινωνία» είναι, ταυτόχρονα, ομολογία ενοχής από κόμματα που αποκόπηκαν από τις ρίζες τους.

Κατά τη γνώμη μου ένα κόμμα δεν μπορεί να είναι αριστερό και προοδευτικό αν δεν είναι στενά δεμένο με την κοινωνία να, ιδιαίτερα, με τα κοινωνικά στρώματα που εκφράζει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΟΥΝΤΑΣ

Απαλλαγή από τη συνδικαλιστικοποίηση και διατύπωση ρεαλιστικής πρότασης

Ο Γιάννης Τούντας της «Κίνησης των 18» απάντησε ως εξής στις ερωτήσεις μας:

1 Η ταυτότητα της Αριστεράς, στον τόπο μας αλλά και διεθνώς, σφραγίζεται από μια μακρόχρονη και πολύπλευρη κρίση. Οι δυο βασικές συνιστώσες του αριστερού κινήματος, η σοσιαλιστική και η κομμουνιστική, βιώνουν τραυματικά τις τελευταίες δεκαετίες, με διαφορετικό βέβαια τρόπο, μια συνεχή απομυθοποίηση των οραμάτων τους, μια διάψευση των παραδοσιακών στρατηγικών τους και μια χρεοκοπία των προγραμματικών τους επιλογών και μεθόδων.

Οι συνέπειες αυτής της κρίσης, είναι πλέον στις μέρες μας ορατές για τον καθένα. Οι σοσιαλιστές οδηγούνται στη σοσιαλδημοκρατία, δηλαδή στην αφομοίωσή τους από το σύστημα και οι κομμουνιστές σε μια θεαματική συρρίκνωση των δυνάμεών τους και της επιρροής τους.

Στη χώρα μας, τα φαινόμενα αυτά επιβεβαιώνονται με την αναμφισβήτητη πλέον μετεξέλιξη του ΠΑΣΟΚ σ' ένα προσωποπαγές σοσιαλδημοκρατικό κόμμα και με την αδυναμία της κομμουνιστικής Αριστεράς όχι μόνο να εισπράξει την εξ αριστερών δυσαρέσκεια, αλλά και να διατηρήσει τις δυνάμεις της και τα εκλογικά της ποσοστά στα παρελθόντα επίπεδα.

Το φαινόμενο «ΠΑΣΟΚ», δεν χωράει σε απλουστευτικές ερμηνείες, του τύπου για όλα φταίει ο Αντρέας, του Καστρού ή για την άλλη, ο μικροαστισμός των Ελλήνων. Το ΠΑΣΟΚ απέτυχε σαν πρόταση αλλαγής, γιατί δεν μπόρεσε σαν κόμμα να επεξεργαστεί και σαν κυβέρνηση να εφαρμόσει ένα πρόγραμμα που να ξεπερνά τον κατακερματισμό και συντεχνιασμό της ελληνικής κοινωνίας και μια πολιτική που να υπερβαίνει τα όρια του κράτους - πρόνοιας. Και θα αποτύχει παταγωδώς και σαν διαχειριστής του συστήματος, γεγονός άλλωστε που ήδη συντελείται, γιατί η πολιτική της σοσιαλδημοκρατίας όπου και όταν πέτυχε, στηρίχτηκε σε μια στέρεη κοινωνική οργάνωση, σ' ένα σύγχρονο ορθολογικό κρατικό μηχανισμό και σε μια εύρωστη και αναπτυσσόμενη οικονομία. Δηλαδή υπήρχαν οι δυνατότητες άσκησης μιας πολιτικής παροχών, μιας πολιτικής εξωραϊσμού του καπιταλιστικού συστήματος.

Τα δε κομμουνιστικά κόμματα, μπορεί ν' άντεξαν περισσότερο στη μεγάλη επίθεση του ασιτισμού κατά τη διάρκεια των μεταπολεμικών αναπτυξιακών δεκαετιών και διατήρησαν ορισμένα αντικαπιταλιστικά χαρακτηριστικά, το κόστος όμως ήταν μεγάλο. Χρειάστηκε να υιοθετήσουν μια καθαρά αμυντική στάση και να περιχαρακωθούν μέσα στα παραδοσιακά τους ιδεολογικά, κοινωνικά και πολιτικά οχυρά. Επιπλέον, η επιτυχία του «εξηλεκτρισμού» αλλά η αποτυχία του σοσιαλισμού στις κοινωνίες της Ανατολικής Ευρώπης, καθώς και ο ρεφορμισμός της μεταπολεμικής εργατικής τάξης, ιδιαίτερα στις χώρες της Δ. Ευρώπης, υπόσκαψαν τις όποιες προσπάθειες κατέβαλαν τα κομμουνιστικά κόμματα, με πιο σημαντική αυτή του Ευρωκομμουνισμού, για να πετύχουν

Πώς, αλλιώς, άλλωστε είναι δυνατόν να εκφράζει τα στρώματα αυτά;

Είναι αυτονόητο ότι ένα αριστερό κόμμα, με το να είναι στενά δεμένο με την κοινωνία, είναι εξ ορισμού, ανοιχτό στο διάλογο, στην κριτική και στον έλεγχο τόσο από τα μέλη και τους οπαδούς του όσο και από όλους τους πολίτες. Μέσα από τις δημοκρατικές αυτές διαδικασίες το κόμμα διορθώνει το σφάλματά του, διαμορφώνει τις θέσεις και τις προτάσεις του, ανανεώνεται και προσαρμόζεται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και πολιτιστικές συνθήκες, χωρίς, φυσικά,

να χάνει την «ταυτότητά» του. Μόνο με αυτόν τον τρόπο ανταποκρίνεται στο ρόλο που του αναθέτει ο λαός.

5 ΑΡΑΝΤΩΝΤΑΣ στην πρώτη ερώτηση ανέφερα ότι, όπως συμβαίνει και στη χώρα μας, έτσι και σε άλλες δυτικοευρωπαϊκές χώρες, η Αριστερά δεν είναι ενιαία. Όταν, κατά συνέπεια, αναφερόμαστε στην Αριστερά στο χώρο της Δυτικής Ευρώπης, ως σύνολο, είναι εντελώς φυσικό οι διαφορές αυτές να είναι περισσότερο και μεγαλύτερες, ιδιαίτερα αν λάβει κανείς υπόψη τις πολύ μεγάλες διαφορές που υπάρχουν ανά-

μεσα στα διάφορα κράτη της Δυτικής Ευρώπης.

Η χώρα μας, για τους πολλούς και γνωστούς λόγους, παρουσιάζει ορισμένα εντελώς ξεχωριστά χαρακτηριστικά που οι αριστερές και προοδευτικές δυνάμεις θα πρέπει να τα παίρνουν πολύ σοβαρά υπόψη τόσο στο μεταξύ τους διάλογο και συνεργασία όσο και στις σχέσεις τους με τα αριστερά και ευρωπαϊκά κόμματα της Ευρώπης.

Παρ' όλες, όμως, τις διαφορές, που υπάρχουν, είναι, πιστεύω, απόλυτη ανάγκη να προωθηθεί ο διάλογος ανάμεσα στις αριστερές και προοδευτικές

δυνάμεις της χώρας μας και των άλλων χωρών της Ευρώπης.

Και όταν λέμε «Ευρώπη», εννοούμε, φυσικά, τόσο της Δυτικής όσο και της Ανατολικής, αφού, και με τις δυο οι δεσμοί μας είναι πολλοί και ισχυροί.

Μέσα από το διάλογο αυτό — και με δοσμένα τα πολλά κοινά προβλήματα που αντιμετωπίζουν όλοι οι λαοί της Ευρώπης (με πρώτο και βασικό το πρόβλημα της ειρήνης) — πιστεύω ότι υπάρχουν σημαντικές δυνατότητες προσεγγίσεων στις στοχεύσεις των αριστερών και προοδευτικών κομμάτων.

την ουσιαστική τους ανανέωση και να διατηρηθούν στην κοινωνική και πολιτική πρωτοπορία.

Η συντηρητική αυτή διεργασία στους κόλπους των κομμουνιστικών κομμάτων, είχε και έχει πολλές πλευρές και συνέπειες. Μια από αυτές, είναι ασφαλώς η συνδικαλιστικοποίησή τους και η συνακόλουθη αδυναμία τους να διατυπώσουν συνολικές και ρεαλιστικές προτάσεις πολιτικής εξουσίας στα πλαίσια των δυτικοευρωπαϊκών κοινωνιών, φαινόμενο που ανέλυσε ο Δ. Ψυχολιός στις αντίστοιχες απαντήσεις που έδωσε στην «ΑΥΓΗ» της 6 Ιανουαρίου.

Εγώ, θα ήθελα να σταθώ σ' ένα άλλο εξίσου σημαντικό ζήτημα που αφορά από μι' άλλη σκοπιά την ανεπάρκεια και την αναποτελεσματικότητα σήμερα του θεωρητικού εξοπλισμού των κομμουνιστικών κομμάτων. Τα κόμματα αυτά, ακόμα και με την πιο φωτισμένη τους εκδοχή, την ευρωκομμουνιστική, συνεχίζουν ν' αντλούν την προβληματική τους κατά κύριο λόγο από τα παρωχημένα ιδεολογήματα του μαρξισμού-λενινισμού και του τριτοδιεθνισμού. Ο κρατισμός, που ακόμα και όταν δεν ονομάζεται κυριαρχεί στην αριστερή σκέψη με την κρυφή γοητεία που ασκεί ο δημόσιος τομέας και ο συγκεντρωτισμός, που μπορεί να εξορκίζεται από την κοινωνία, αλλά καθημερινά αναπαράγεται στην κομματική αναγκαιότητα και πολιτική λειτουργία, καθώς και πολλές άλλες επιβιώσεις, όχι μόνο περιορισμένες συνεχώς την ελακτικότητα των κομμουνιστικών ιδεών, αλλά και οδηγούν σε απανωτές αποτυχίες σε όποια πεδία τυχαίνει οι ιδέες αυτές να τίθενται σ' εφαρμογή.

Ένα από τα πολλά παραδείγματα, που θα μπορούσε κανείς να επιστρατεύσει από τη δική μας εμπειρία για να φωτιστεί περισσότερο αυτή η πραγματικότητα, είναι η αποτυχία του σημερινού ΕΣΥ. Η κατάσταση σήμερα στα νοσοκομεία είναι χειρότερη απ' ό,τι ήταν πριν την εφαρμογή του ΕΣΥ, οι ιδιωτικές κλινικές κάνουν ξανά ύστερα από καιρό χρυσές δουλειές και η πρωτοβάθμια φροντίδα και πρόληψη αναπτύσσονται με βήμα σημειωτών. Βέβαια, για όλη αυτή την απογοητευτική εικόνα φταίει πρωτίστως το ΠΑΣΟΚ που διέπρεψε και εδώ όπως και σε πολλούς άλλους τομείς. Όμως το ΠΑΣΟΚ, με τις προχειρότητες, τις ανεπάρκειες και τις αντιφάσεις του, αυτό που προσπάθησε να εφαρμόσει στο χώρο της Υγείας, ήταν ένα πρόγραμμα που ο πυρήνας του και οι βασικές του κατευθύνσεις ήταν προϊόντα της προβληματικής που κυρίως ανέπτυξαν οι δυνάμεις του ΚΚΕ και του ΚΚΕ Εσωτερικού και που τις υιοθέτησε το ΠΑΣΟΚ λόγω της δικής του αδυναμίας για αυτόνομες επεξεργασίες. Έτσι λοιπόν, η σημερινή αποτυχία του ΕΣΥ, είναι κατά βάση η αποτυχία μιας λογικής που σφράγισε την όλη αυτή προσπάθεια και που το κύριο χαρακτηριστικό της ήταν, η άμεση δημοσιοϋπαλληλοποίηση των νοσοκομειακών γιγαντών και η κρατικοποίηση των υπηρεσιών υγείας, σε βάρος άλλων προτεραιοτήτων και μεταβατικών σχεδιασμών, που αποτελούσαν και συνεχίζουν ν' αποτελούν, τις απα-

ραίτητες προϋποθέσεις για την ουσιαστική και αποτελεσματική μεταρρύθμιση στο χώρο της υγείας.

Αν λοιπόν θέλουμε να μιλήσουμε για τις προοπτικές της Αριστεράς και αν θέλουμε ν' αντιστρέψουμε τα φαινόμενα της ενσωμάτωσης και της περιθωριοποίησης, θα πρέπει πρώτα απ' όλα να μιλήσουμε για τους όρους υπέρβασης της σημερινής πραγματικότητας. Καμμία διαδικασία, είτε αυτή στρέφεται προς τη κατεύθυνση επιθυμητών συγκλήσεων είτε προς την κατεύθυνση αυτόνομων συγκροτήσεων, δεν θα μπορέσει ν' ανοίξει νέους δρόμους ανάπτυξης του αριστερού κινήματος στη χώρα μας, αν ο χαρακτήρας και η φυσιογνωμία της δεν θα υπερβαίνει τόσο τη σοσιαλιστική, όσο και την κομμουνιστική εκδοχή. Δεν αποτελεί λοιπόν απάντηση στα αιτήματα των καιρών ούτε η συνύπαρξη ούτε ο απομονωτισμός. **Αλλά μια πρωτοπόρα και τολμηρή νέα σύνθεση.**

2 ΔΕΝ ΑΝΗΚΩ σε κανένα κόμμα, αλλά αγωνίζομαι για τη δημιουργία του νέου κόμματος της Αριστεράς που φιλοδοξεί ν' απαντήσει ικανοποιητικά σ' αυτές ακριβώς τις ανάγκες, που ανέφερα προηγουμένα. Γι' αυτό το λόγο και θεωρώ ανυπόχωρητη διεκδίκηση, στο νέο κόμμα να αποτυπώνεται η προσπάθεια υπέρβασης του σοσιαλιστικού και του κομμουνιστικού και όχι η απλή συνύπαρξή τους, μ' ένα τίτλο που να εκφράζει το νέο και μ' ένα τέτοιο τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας των εσωκομματικών τάσεων, που δεν θα οδηγεί στην αναπαραγωγή και διαίωση των κομμουνιστικών ή σοσιαλιστικών ιδιαιτεροτήτων και διαφορών.

Η δε σχέση του νέου κόμματος με τις άλλες δυνάμεις της Αριστεράς, δεν μπορεί παρά να είναι σχέση πολιτική. Και επειδή πολιτική, σημαίνει πάνω απ' όλα να μπορείς να προωθείς τις θέσεις σου και να κυριαρχείς με τις δυνάμεις σου (υλικές και πνευματικές) σε όσο το δυνατό ευρύτερα κοινωνικά πεδία και μια που μια τέτοια υπόθεση από καταβολής κόσμου, με δύο βασικούς τρόπους πραγματοποιείται, με την αυτόνομη ανάπτυξη και με την αναζήτηση συμμάχων, είναι αυτονόητο πως το νέο κόμμα, εάν θέλει να κάνει πολιτική και όχι παραγοντισμό ή επαναστατική γυμναστική, οφείλει να συνδυάσει και τα δυο. Αρκεί στο θέμα των συμμαχιών να πρωτανεύσει το κριτήριο της ύπαρξης κοινών στόχων, γύρω από τους οποίους κάθε φορά με διαφάνεια να οικοδομούνται οι επιθυμητές συνεργασίες και όχι να επικρατούν τα μικροκομματικά συμφέροντα και οι παρασκηναϊκές συναλλαγές, δηλαδή ο πολιτικός μακιαβελλισμός (ο σκοπός αγιάζει τα μέσα) στον οποίο επί χρόνια έχει διαπαιδαγωγηθεί με συνέπεια η Αριστερά.

Σ' αυτή λοιπόν την κατεύθυνση, μπορεί και η καθιέρωση της απλής αναλογικής να ενισχύσει την αλλαγή ορισμένων συσχετισμών, που θα βοηθήσουν ν' ανατραπεί το κυρίαρχο δικομματικό σκηνικό και ορισμένες ψευδώνυμες εκπροσωπήσεις. Τα στοιχεία αυτά, σαφώς θα βοηθήσουν στην ανάπτυξη ενός γόνιμου προβληματισμού, στην επιτάχυνση επι-

μέρους κοινών αναζητήσεων και στην σφυρηλάτηση διακομματικών συνεργασιών, ώστε ν' αρχίσει να διαμορφώνεται επίπεδος στη χώρα μας μια πολιτική κουλτούρα συνυποθνήσθησης, για τις τύχες αυτού του τόπου και όχι στείρας ψηφοθηρικής αντιπαλότητας, σε βάρος πολλών φορές των συμφερόντων του λαού μας.

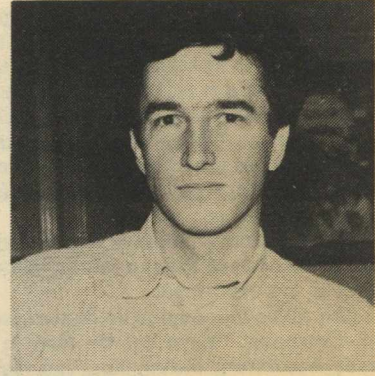
3 ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ αυτά, μπορεί να ενταχθεί και ν' αντιμετωπιστεί ανάλογα και ο επιδιωκόμενος διάλογος. Όχι σαν πανάκεια για τα σημερινά προβλήματα. Ούτε βέβαια σαν πρόσχημα για τον ηγεμονισμό ορισμένων. Αλλά σαν διαδικασία, που εφόσον κατοχυρώνονται ορισμένα πλαίσια και καταγράφονται ορισμένοι κοινοί στόχοι, μπορεί ν' αποτελέσει εφελτήριο για την άσκηση μιας πιο αποτελεσματικής και επικοδομητικής πολιτικής.

Όσο για τις προγραμματικές προσεγγίσεις στον προοδευτικό χώρο, νομίζω ότι είμαστε σε μια φάση ιδιαίτερα έντονα ζυμώσεων και ανακατατάξεων, ώστε θα ήταν παρακινδυνευμένο να μιλήσει κανείς για τις μελλοντικές δυνατότητες. Γιατί ασφαλώς σήμερα, με το δεδομένο ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ, δεν υπάρχουν περιθώρια για προγραμματικές συμφωνίες και κυβερνητικούς συνασπισμούς, γιατί απλούστατα απουσιάζουν επαρκείς κοινές θέσεις, που να συγκροτούν ένα στέρεο προγραμματικό ή κυβερνητικό συνασπισμό.

Όμως, είναι εξίσου φανερό, πως με το τέλος της διαφαινόμενης αυτοδυναμίας του ΠΑΣΟΚ, θα υπάρξουν εξελίξεις που πολύ πιθανόν να οδηγήσουν σε πολιτικές συγκλίσεις, αν όχι με το σύνολο, τουλάχιστον μ' ένα πολύ σημαντικό κομμάτι που συνεχίζει να παλεύει για τη χάραξη μιας αριστερής εναλλακτικής προοπτικής.

Όπως εξίσου φανερό είναι, πως το ΚΚΕ προωγμένο τόσο από εσωτερικές δυνάμεις όσο και από τ' ανοίγματα του Γκρομπασώφ, αργά αλλά σταθερά και πιθανόν επώδυνα, βρίσκει το δρόμο για την ανανέωσή του, έστω κι αν αυτή προδικάζεται προς το παρόν οριακή. Δεν θα ήταν δε υπερβολή να υποστηριχθεί, ότι με βάση αυτές τις διαφαινόμενες εξελίξεις, βρισκόμαστε στην αρχή της ευρωκομμουνιστικοποίησης του ΚΚΕ. Γι' αυτό άλλωστε, όσο κι αν ξαφνιάζει, η πιο πιθανή κατάληξη, αν επικρατούσαν οι απόψεις της «αναβάθμισης» στο ΚΚΕ Εσωτερικού, θα ήταν η αναπόδραστη συνάντηση στις αγκαλιές των «συντρόφων της άλλης όχθης».

4 ΤΟ ΠΕΡΙΦΗΜΟ πια «άνοιγμα στην κοινωνία», σηματοδοτεί ασφαλώς μια υπαρκτή ανάγκη να ξεπεράσουμε τον παραδοσιακό και αδιέξοδο κρατισμό σαν στρατηγική μιας σύγχρονης αριστερής πολιτικής. Θα πρόσθετα όμως ότι καλό θα ήταν ν' αποτελέσει, εκτός από την ανάγκη «κοινωνικοποίησης του κράτους» και αφετηρία για την κοινωνικοποίηση των αριστερών κομμάτων. Ένα αριστερό κόμμα οφείλει να λειτουργεί ανοικτά μέσα στη κοινωνία, που πολύ επιγραμματικά σημαίνει: Πρώτον, αποκεντρωμένη οργάνωση και διαδικασία λήψης αποφά-

σεων. Δεύτερο, διαφανείς δημοκρατικές διαδικασίες. Και τρίτον, ουσιαστικό σεβασμό της πολιτικής και οργανωτικής αυτονομίας των μαζικών κινημάτων και των συνδικαλιστικών παρατάξεων, για την αναγκαία ανάδειξη και κατοχύρωση της πολλαπλότητας των πολιτικών υποκειμένων.

Σ' όλα αυτά δε, πρέπει να προσθέσουμε και μια νότα κρισιμότητας. Θα είμαστε αφελείς αν δεν βλέπουμε ότι σήμερα η ελληνική κοινωνία είναι ένα καζάνι που βράζει. Η εντεινόμενη οικονομική και κοινωνική κρίση και η αδιέξοδη πολιτική του ΠΑΣΟΚ, καθιστούν πλέον τις εξελίξεις, από δυσοίανες μέχρι επικίνδυνες. Και θα ήμασταν ακόμα πιο αφελείς, αν πιστεύαμε ότι τα σημερινά αριστερά κόμματα, με τη συγκεκριμένη τους δομή και λειτουργία, αποκομμένα από το κοινωνικό γίγνεσθαι, μπορεί να παρέμβουν αποφασιστικά και να επιδράσουν θετικά στην αναζήτηση μιας πολιτικής διεξόδου. Και επειδή ο λαός μπορεί μερικές φορές να είναι ευκολόπιστος αλλά σπάνια είναι αφελής, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός της ανάδειξης της δεξιάς ξανά σε διεκδικητή της κυβερνητικής εξουσίας.

5 ΤΕΛΟΣ, όσον αφορά την Ευρωπαϊκή Αριστερά, δυο μόνο σύντομες παρατηρήσεις. Όση εθνική περηφάνια κι αν μας περισσεύει, οφείλουμε να παραδεχθούμε, πως μια πολιτική και οικονομική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, αποτελεί, υπό τις παρούσες συνθήκες, την πιο αποτελεσματική διασφάλιση της εδαφικής μας ακεραιότητας από τον υπαρκτό και σημαντικότερο κίνδυνο που μας απειλεί εξ ανατολών. Όπως οφείλουμε επίσης να παραδεχθούμε, πως απέναντι στην πολύπλευρη εξάρτηση της χώρας από τις ΗΠΑ, ο τριτοκοσμισμός αποδείχτηκε κομικοτραγική η εναλλακτική δυνατότητα, η εξάρτησή μας από τον υπαρκτό σοσιαλισμό, αποτελεί απωθητικό ενδοσχόλεμο και πως μόνο η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, μπορεί να διασφαλίσει μια ιδιαίτερη ανάπτυξη και παρουσία, που δεν θα καθορίζεται από σχέσεις υποτέλειας, ούτε θα προϋποθέτει την απεικόνιση των εθνικών και πολιτιστικών μας ιδιαιτεροτήτων.

Και βέβαια, μια τέτοιου τύπου ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, που να εξυπηρετεί τα συμφέροντα των ευρωπαϊκών λαών, θα μπορέσει να πραγματοποιηθεί μόνο στο βαθμό που οι ευρωπαϊκές προοδευτικές και αριστερές δυνάμεις καταφέρουν να διεκδικήσουν ένα αποφασιστικό ρόλο. Γι' αυτό και η προσέγγιση ανάμεσα σ' αυτές τις δυνάμεις είναι περισσότερο από επιβεβλημένη. Είναι ο μόνος δρόμος που μπορεί να επιτρέψει στην Ευρωπαϊκή Αριστερά να βρει κοινά μετερίζια και να ξεπεράσει τις παραδοσιακές διαφορές της.

Σ' αυτή ακριβώς την προσπάθεια, η νέα πολιτική δύναμη που πάμε να συγκροτήσουμε στη χώρα μας τον ερχόμενο Απρίλιο, φιλοδοξεί να λειτουργήσει σαν καταλύτης και σαν πηγή έμπνευσης, ενθουσιασμού και νέων αγώνων.